

פורום נייר וקרטון - מיחזור נייר וקרטון בעידן חוק האריזות והפרדת פסולת אורגנית במקור

סיכום המפגש הראשון - 31 במאי 2011

חוק האריזות נכנס לתוקפו ביולי 2011 לתוקפו. לפני אישור החוק שהינו בעל השפעה משמעותית על ענף מיחזור הנייר קיימנו פורום שהוקדש לנושא, בו השתתפו נציגי תעשיית מחזור הנייר, נציגי הרשויות המקומיות, נציגי המשרד להגנת הסביבה ואנשי אדם טבע ודין.

על פי ההערכות הקיימות, נוצרים מדי שנה כ- 550,000 טון פסולת נייר וקרטון, המהווים למעלה ממחצית כמות האריזות הכוללת. לכך יש להוסיף את נייר העיתון והנייר הלבן שאינם נכללים בחוק האריזות.

חלק ניכר מפסולת הנייר והקרטון נאסף כבר עתה, בעיקר במגזר המסחרי והתעשייתי. האיסוף במגזר הביתי התגבר אף הוא, אולם עתה יש לבחון כיצד הוא משתלב במערך איסוף האריזות.

המפגש נועד להעלאת נושאים מרכזיים בתחום איסוף ומיחזור הנייר והקרטון, לזהות את המגמות הנוכחיות, להצביע על הדרכים הרצויות לייעול מערך האיסוף בעידן חוק האריזות, להבין מהם האתגרים בפניהם ניצבים העוסקים במלאכה ולאתר חסמים הפוגעים בפעילות השוטפת.

1. מערכי הפרדה והאיסוף

גלעד אוסטרובסקי מאדם טבע ודין סיפר למשתתפים בקצרה על התמורות במשק הפסולת הישראלי ותיאר את הצורך בכינוס הפורום. הוסבר כי הפורום משמש כזירה למפגש בין כל בעלי העניין, עדכון המשתתפים בדבר התפתחויות וחידושים וזיהוי חסמים והזדמנויות לפעולה עתידית.

אוסטרובסקי הציג שתי חלופות יסוד למערכי הפרדת הפסולת במקטע העירוני.

• עפ"י החלופה הראשונה, יפרידו התושבים בביתם את הפסולת לשני זרמים: זרם רטוב, וזרם יבש. פסולת הנייר והקרטון תיאסף בשני אופנים: בחדרי האשפה (או פחים שיוצבו בצמוד למבני המגורים) ובמוקדי איסוף שכונתיים, בהם תיאסף גם זכוכית קרוב לודאי. במצב שכזה, יש לצפות כי הזרם היבש ימוין בתחנות המעבר וניתן יהיה למצוא ממנו כמות קטנה של נוספת פסולת נייר למיחזור.

• עפ"י החלופה השנייה, יפרידו התושבים בביתם את הפסולת לשלושה זרמים: רטוב, יבש ואריזות. פסולת הנייר והקרטון תיאסף בשני אופנים: בחדרי האשפה (או פחים שיוצבו בצמוד למבני המגורים) ובמוקדי איסוף שכונתיים, בהם קרוב לודאי יאספו גם אריזות. במצב שכזה, ניתן לצפות שהזרם היבש יהיה זרם שאריות שיופנה להטמנה, ופסולת האריזות תילקח לתחנות המיון.

2. משק הנייר והקרטון- סקירה כמותית

צריכה, ייצור ומיחזור מוצרי נייר וקרטון בישראל

צריכה 950,000 טון שנתי

ייצור 500,000 טון שנתי

מיחזור 400,000 טון שנתי

עוזי כרמי, מנכ"ל אמניר הציג נתונים אודות היקף יצור, מיחזור וצריכת מוצרי הנייר והקרטון בישראל. להלן הנתונים העיקריים:

יחסי מיחזור/צריכה, מיחזור/ייצור בישראל

% המיחזור מסך הצריכה כ- 40%

% המיחזור מסך הייצור כ- 80%

התפלגות מוצרי הנייר הנצרכים בישראל

קרטון 500,000 טון שנתי

נייר עיתון 180,000 טון שנתי

נייר לבן 220,000 טון שנתי

אחר 50,000 טון שנתי

3. דיון

א. איסוף ממשקי הבית לעומת איסוף ממוקדים שכונתיים

1) ברשויות רבות איסוף נייר וקרטון מתבצע במשולב, הן במוקדי איסוף והן בחדרי האשפה. הכמות הנאספת לתושב בחדרי האשפה גדולה באופן ניכר מזו שבמוקדי האיסוף. בעת האחרונה התרחב מערך האיסוף בבתי מגורים ואכן נראית עליה בכמויות הנאספות.

2) כל המשתתפים הסכימו כי הצבת פחי הנייר בחדרי האשפה (או בצמוד לבתי המגורים) תגרום לעלייה ניכרת בכמויות הנייר הנאספות. כך למשל, סיפר מאיר אלקיים (כפר סבא) כי הכמויות שנאספו בפחים הכחולים שהוצבו בבתי המגורים היו גדולות יותר מהציפיות, ושנדרשו להכפיל את מספר סבבי האיסוף.

-- מרבית הנוכחים סברו שיש להמשיך במגמה הנוכחית ולהציב פחים בבתי המגורים על מנת להגיע לשיעורי איסוף גבוהים. --

ב. הפרדת נייר וקרטון במקור לעומת הפרדה בתחנות המעבר

1) שררה הסכמה כי הנייר באיכות הגבוהה ביותר מתקבל במצב בו הוא מופרד במקור ולא בתחנות המעבר. הנייר המופרד מזרם הפסולת המעורבת הוא בעל ערך נחות מזה המופרד במקור. עוזי כרמי, מנכ"ל אמניר הציג נתוני בדיקות מעבדה שתמכו בטענות אלה.

2) כמות פסולת הנייר גבוהה אף היא במערך איסוף הפרדה במקור לעומת מיון בתחנת המעבר. זרם הנייר והקרטון הנו זרם יחודי מאחר ושיעור הפחיתה באיכות ובכמות הנייר בתחנת המעבר הוא משמעותי לעומת סוגי פסולת אריזות אחרת.

3) דר' אילן צדיקוב מהמשרד להגנת הסביבה טען כי יש למצוא גישה מאוזנת מאחר שהפרדה לזרמים רבים מידי עלולה להקטין את היקף שיתוף הפעולה מצד הציבור (אף כי חלק מהמשתתפים לא הסכימו עם טענה זו), כרוכה בעלויות רבות, מציבה אתגרים לוגיסטיים (בבית ובעיר) ועלולה לגרום להשפעות סביבתיות שליליות אשר יש לתת עליהן את הדעת.

-- הצורך במציאת איזון בין מספר הזרמים ואיכות החומרים הנאספים מהווה סוגיה מרכזית. יחד עם זאת, ההתפתחות הגדולה באיסוף הנייר במשקי הבית מעידה על הכדאיות הכלכלית וההיתכנות של מערך האיסוף הגדל. --

ג. מתקני איסוף ומוקדי מיחזור שכונתיים

1) רבים מהמשתתפים טענו כי כלובי איסוף הקרטון (והבקבוקים) אינם אסתטיים ומהווים בחלק מן המקרים בעיה בניהול המרחב הציבורי. נציגי חברות המיחזור טענו כי הם משקיעים מאמצים רבים בעיצוב כלובים אסתטיים ומזמינים יותר, והדגישו כי הם זקוקים לאישור הרשות המקומית.

2) חלק מהמשתתפים טענו שיש לבחון מעבר למתקנים טמוני קרקע.

3) יעקב מילר, מנכ"ל טל-אל ציין שיש חשיבות לנראות הפסולת המיועדת למיחזור ובכך חסרונם של טמוני הקרקע. אנשים עלולים לזרוק כל מה שעולה בדעתם ואינם יודעים האם המיכל מלא. עוד נטען, כי מתקן על קרקעי מזמין יותר למחזור.

-- נראה שפתרון, לפחות חלקי, לבעיית מיכלי האיסוף במרחב הציבורי הוא באיסוף נייר וקרטון בבתי המגורים. בכך יכול להיווצר איזון חיובי בין הגדלת הכמות הנאספת ללא הכבדה נוספת ברחובות העיר. --

ד. מדיניות המשרד להגנת הסביבה והשלכותיה על משק איסוף ומיחזור הנייר

1) דר' אילן צדיקוב הקדים ואמר כי המשרד מקדם שני מהלכים מרכזיים במשק הפסולת: הפרדת פסולת אורגנית במקור וחוק האריזות ויש לתאם בין שני המהלכים. נכון לעכשיו, המגמה במשרד היא לקדם מדיניות הפרדה לשני זרמים. הזרם הרטוב מיועד להיות הזרם הנקי. הוא שב והדגיש כי תשתיות איסוף הנייר הקיימות לא יפגעו.

2) הועלה החשש מפי חברות האיסוף שמדיניות זו עלולה לסכן את תשתית איסוף ומיחזור הנייר הקיימת.

3) נציגי הרשויות המקומיות טענו כי יש להמשיך קדימה בהרחבת איסוף הנייר למיחזור ולפתח את הסדרים הקיימים. לטענתם הושקעו מאמצים רבים בהסברה והדרכת הציבור. התושבים כבר התרגלו ומשתפים פעולה. שינוי הסדרי הפרדה יביא לבלבול ולתחושת חוסר עקביות.

4) מילכה כרמל, מהמרכז לשלטון מקומי סיפרה כי הרשויות היו שמחות במידה וכל זרם הנייר היה נכלל בחוק האריזות. מס' משתתפים העירו שלדעתם אין להסדיר את איסוף הנייר במסגרת חוק האריזות, שכן רוב מוצרי הנייר אינם משמשים לאריזות מוצרים.

-- נראה שיש הסכמה רחבה על הצורך בביסוס והרחבה של מערכת הפרדה במקור של פסולת הנייר, בד בבד עם כינון מערך איסוף האריזות, תוך הקפדה על איסוף הנייר בנפרד. יש לתת את הדעת לא רק לשימור הקיים כי אם גם לדרכים להמשך התמיכה בהרחבת מערכת האיסוף הנפרדת. --

ה. חקיקה ואכיפה

1) חלק מהמשתתפים העלו את הצורך בחוקי עזר עירוניים אשר יהוו מהלך משלים למערכי החינוך וההסברה. בחלק מהרשויות כבר חוקקו חוקי עזר ובעלי העסקים מחויבים בהפרדה. דר' אילן צדיקוב סיפר למשתתפים כי המשרד יפרסם בקרוב חוק עזר עירוני לדוגמה.

השתתפו בדיון:

ממשלה

דר' אילן צדיקוב / ראש תחום פרוייקטים (תשתיות), המשרד להגנת הסביבה

איסוף מיחזור ויצור נייר

אופיר שטהל/ רכש ופיתוח, דוקארט אוורגרין תעשיות

יעקב מילר/ מנכ"ל טל-אל

לירן קורטוב/ מנכ"ל משותף ק.מ.מ.

עוזי כרמי/ מנכ"ל אמניר מיחזור

רומינה מאיר-רפה/ סמנכ"ל מפעלי נייר חדרה

שחר קורטוב/ מנכ"ל משותף ק.מ.מ.

שלטון מקומי

אהוד שטיין/ ראש מחלקת איכות סביבה, עיריית פתח תקווה

גיל ארזי/ מנהל אגף תברואה, עיריית תל אביב

מאיר אלקיים/ ראש אגף איכות הסביבה, עיריית כפר סבא

מילכה כרמל / יועצת סביבתית, מרכז השלטון המקומי

אדם טבע ודין

אסף רוזנבלום/ מחלקה משפטית

גלעד אוסטרובסקי/ מחלקה מדעית

יואב גוטרמן/ מחלקה מדעית

הדיון נערך ב 31.05.2011